

MOTIVACIJA NA SREDNJI ŠOLI RAVNE / mag. Petra Kunc, profesorica slovenščine in sociologije /

Šolski center Ravne, Srednja šola Ravne

»Učenje ne more biti vedno zabava, ne sme biti vedno tekma, je izziv, je pot in cilj, je napor, ki vodi k zadovoljstvu.«
(Razdevšek – Pučko 2002)

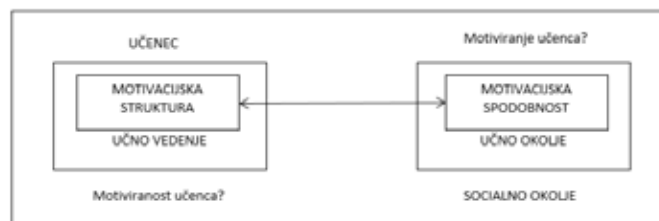
TEORETIČNA IZHODIŠČA O MOTIVACIJI

Motivacija je ključni dejavnik dinamike učnega procesa: le motivirani učenci učenje začnejo, se učijo (sprasujejo, poslušajo, sodelujejo, preizkušajo, berejo, razmišljajo, primerjajo, doživljajo, vrednotijo, ustvarjajo ...) in pri učenju vztrajajo, vse dokler ne končajo učnih nalog ali ne dosežejo zastavljenih učnih ciljev (Juriševič 2002, 5).

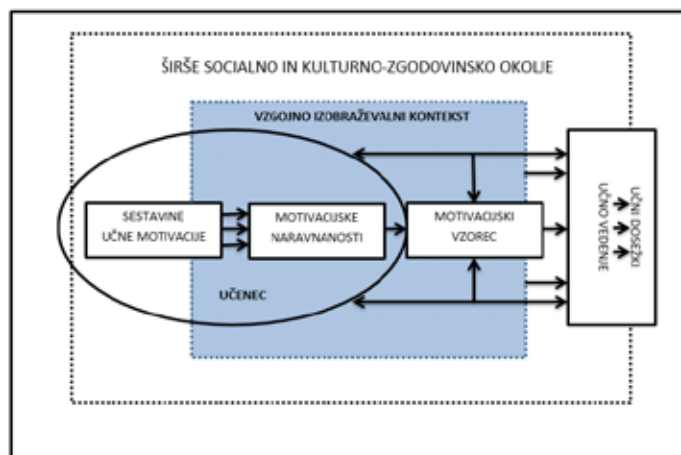
Šolsko učenje je posebna vrsta učenja, ki se od spontanega vsakodnevnega učenja loči samo po intenziteti in vsebini učne motiviranosti. Če je na primer učenec motiviran za učenje na določenem področju ali v dejavnosti, ki si jo sam zbere, ali/in ki je zaželen v kontekstu njegovega socialnega okolja, to še ne pomeni, da bo ta učenec kljub svojim potencialom enako motiviran za učenje v šoli. Dejstvo je, da si v šoli učenec šolskih predmetov in učnih vsebin ne izbira sam, tudi si ne določa sam tempa učenja, za sodelovanje v procesu si ne izbira ne sošolcev ne učiteljev (Marentič Požarnik 2003), od njega pa se vseeno zahteva kakovostno znanje, ki ga lahko doseže le, če je za učenje dobro motiviran (Juriševič 2012).

Juriševičeva razlaga, da je motivacija psihološki proces, ki spodbuja in uravnava učenje. Učna motiviranost je miselna, čustvena in vedenjska naravnost za učenje, ki je »že v učencu samem«, mi pa jo z različnimi motivacijskimi spodbudami ozaveščamo, negujemo in dodatno krepimo, lahko pa ravno nasprotno – tudi znižamo (Juriševič 2012).

Juriševičeva (2006) razlaga, da si učenec med šolanjem pridobiva različne učne izkušnje, na podlagi katerih postopno oblikuje svojo motivacijsko strukturo, ki jo tvorijo posamezne sestavine, kot so na primer cilji, interesi,

Slika 1: Opredelitev osnovnih terminov (Juriševič 2012)

Slika 2: Integrativni model učne motivacije (Juriševič 2006)

vrednote, samopodoba, atribucije (razlogi, s katerimi učenec pojasnjuje svojo učno uspešnost oziroma neuspešnost), zunanje spodbude ali zaznave težavnosti učenja. Vse to oblikuje notranjo in zunanjo motivacijsko naravnost ter naravnost k izogibanju učenja in učnim neuspehom.

Notranje motivacijsko naravnani učenci so učno samozavestni, kažejo interes za učenje, jim učenje in znanje pomenita pomembno vrednoto ter jim zahtevnejše naloge pomenijo zanimive izzive. Zunanje motivacijsko naravnani učenci so veliko bolj ciljno usmerjeni k doseganju učne uspešnosti z ocenami ali drugimi oblikami nagrajevanja in so visoko učno tekmovalni (Juriševič 2012, 18).

Učenčev osebni interes za določene vsebine izhaja iz značilnosti njihove narave in učenca miselno ter čustveno zadovoljuje. Popelje k dosegu cilja, h kateremu je učenec naravn.

Schiefele (2009) razlaga, da interesi na notranjo motivacijo delujejo na dva načina. Situacijski interes lahko spodbudi določena motivirajoča situacija (npr. učenca zaradi zanimive predstavitve pri pouku pritegne določena vsebina), ali pa se interes na individualni ravni še okrepi v povezavi s povečanjem situacijskega interesa ter tako pripomore k notranji motiviranosti (npr. ko ugotoviš, da je tvoj priljubljeni pisatelj izdal novo knjigo in jo želiš čim prej prebrati).

Učenci so za učenje lahko motivirani zelo različno zaradi (Juriševič 2012):

- individualnih razlik (medosebne razlike, ki izhajajo iz celovitosti, enkratnosti in trajnosti telesnih, vedenjskih in duševnih značilnosti učencev);
- socialnih spodbud (motivacijska sporočila staršev, vrstnikov, učiteljev in drugih za učenca pomembnih posameznikov ali skupin, ki učenca spodbujajo za učenje in znanje, dosežke in uspešnost ali pa za prikrivanje napak in neuspešnosti pri učenju).

Učitelj naj bi bil fleksibilen, poučevanje naj bi prilagajal individualnim in skupinskim razlikam med učenci. Premišljeno mora ravnati na podlagi poznavanja učencev in strukture njihove motiviranosti (Razdevšek Pučko 2002).

Vsak učitelj se vedno znova sprašuje, kako čim bolj motivirati učence za šolsko učenje. Generacije otrok se spreminjajo, zato mora svoj način dela spreminjati tudi učitelj. Raznovrstni pedagoški pristopi so nam pri tem zelo v pomoč.

MOTIVACIJA ZA UČENJE NA SREDNJI ŠOLI RAVNE

Da bi čim bolj uspešno znali motivirati naše dijake, smo se na Srednji šoli Ravne priključili programu Motivacija za učenje, ki ga je organizirala Šola za ravnatelje. Temeljni cilji programa so bili (Šola za ravnatelje 2015):

- izboljšati izbrano področje, ki ga je šola določila za prioriteto;
- povezati strokovne delavce v učečo se skupnost;
- okrepiti sodelovanje med strokovnimi delavci in šolami ter izmenjavo dobre prakse;
- razvoj profesionalizma strokovnih delavcev.

Razvojni tim za Motivacijo za učenje smo sestavljale tri članice z naše šole, ki smo obiskovale delavnice Šole za ravnatelje na Brdu pri Kranju, kjer so nas usposobili, da smo potem na naši šoli izvajale delavnice s sodelavci, saj

za motivacijo dijakov potrebujemo različna znanja, in sicer:

- značilnosti učnega konteksta;
- razvojno-psihološke značilnosti učencev;
- narava učne motivacije in njeno delovanje v procesu učenja;
- prepoznavanje učne motiviranosti;
- motivirajoče poučevanje;
- lastna motiviranost za učenje.

Že od začetka programa nas je vodil rek: *»Sam moraš goreti, če želiš prižgati drugega.«*

Začeli smo s teorijo motivacije, ki nam jo je zelo dobro predstavila dr. Mojca Juriševič. Dobljeno znanje pa smo prenašale v naš kolektiv ter z njimi s skupnim delom na delavnicah »gradile« pot k cilju.

Najprej smo skupaj določili možna področja izboljšave, in sicer:

- ali izboljšati, kar so naše šibkosti:
  - nemotivirani dijaki,
  - delovne navade dijakov,
  - pomanjkljivo osnovno znanje;
- ali okrepiti, kar je že naša prednost:
  - drugačni pristopi k delu,
  - sodelovanje z lokalno skupnostjo in širše,
  - vsestransko usposobljen učitelj.

Po temeljitem razmisleku in razpravi smo kot širše področje izboljšave določili drugačne pristope k delu, s poudarkom na znanju in najrazličnejših kompetencah. Pri tem smo upoštevali tisto, kar je dobro, da se maksimalno izkoristijo priložnosti:

- dobri pogoji za delo so temelj, na katerem lahko gradimo vse ostalo; v smislu nadgrajevanja učiteljevega dela in posledično rezultatov pri dijakih, njihovega napredovanja, uporabe znanja, uspehov ipd.;
- učitelj, ki se zaveda, kako pomembno je vseživljenjsko izobraževanje oziroma učenje v današnji družbi znanja, je tisti, ki bo s svojim zgledom vplival na dijake, in je tisti, ki jim bo »dal nekaj več« (pri tem morajo stopiti v ospredje želja po inovativnosti, koristnosti in ostale vrednote ...);

- profesionalni razvoj učiteljev: sposobnost učiteljev za drugačno delo, specialna znanja, strokovna usposobljenost, raziskovalne naloge, sprejemanje novosti, inovativnost, napredovanje in osebni razvoj ...;
- človečnost, vztrajnost in pravičnost učiteljev, njihova fleksibilnost, dostopnost ...

OŽJI PODROČJI IZBOLJŠAVE

Na naslednji delavnici smo skupaj s sodelavci izbrali dve ožji področji izboljšave, in sicer Dan menjave vlog in Sodelovalno učenje – medsebojno učno pomoč. Za vsako področje smo izdelali akcijski načrt.

Cilji, na podlagi dveh akcijskih načrtov, so:

- povezati strokovne delavce v učečo skupnost;
- okrepiti sodelovanje med strokovnimi delavci;
- razvoj profesionalizma strokovnih delavcev;
- dvigniti motivacijo dijakov in učiteljev;
- okrepiti solidarnost med dijaki;
- enkrat v šolskem letu izpeljati Dan menjave vlog, kjer bodo dijaki ključnih letnikov prevzeli vlogo učiteljev in na ta način motivirali sovrstnike za učenje in delo (akcijski načrt 1);
- po potrebi pri razrednih ali rednih urah izpeljati uro medsebojne učne pomoči; tako bi spodbujali pozitiven odnos do učenja, pripomogli bi k boljšemu uspehu in višjemu nivoju znanja, krepitev solidarnosti med dijaki (akcijski načrt 2) ...

Spodbude, težave – z vidika razvojnega tima:

- nekateri bi radi na lahek način in hitro prišli do cilja;
- različna mnenja udeležencev – treba jih je uskladiti;
- trudile smo se čim več »izvleči« iz sodelavcev, jih motivirati za delo na delavnicah;
- učitelji si želijo »recepte«, ki pa jih ni, so samo primeri dobre prakse, zato je dobro povezovanje z drugimi šolami (mogoče bi bile boljše, da bi bile me v skupini z drugimi

AKCIJSKI NAČRT 1

Zavod: Šolski center Ravne, SREDNJA ŠOLA RAVNE
Članice tima: Ivanka Stopar, Sabina Pačnik, Sonja Cank, Petra Kunc
Področje izboljšave: <ul style="list-style-type: none"> - širše: DRUGAČNI PRISTOPI K DELU, - ožje: DAN MENJAVE VLOG.
Naš cilj: <i>enkrat v šolskem letu izpeljati Dan menjave vlog, kjer bodo dijaki zaključnih letnikov prevzeli vlogo učiteljev in na ta način motivirali sovrstnike za učenje in delo.</i>
Zakaj smo to izbrali? <i>Skupine v delavnici so presodile, da bi na ta način lahko dobro motivirali dijake. Dijaki bodo spoznali, kakšno je delo učiteljev.</i>
Kako bomo vedeli, da smo cilj dosegli? <i>Izvedli bomo ankete in intervjuje (kvantitativne in kvalitativne metode).</i>

POT DO CILJA					
KAJ?	KDO?	KDAJ?	KJE?	KAKO?	POGOJI?
Naloge, dejavnosti:	Izvajalci:	Čas:	Kraj:	Način:	Viri, sredstva:
določiti teme	izbrani dijaki	en dan v šolskem letu	Srednja šola Ravne	Izbrani dijaki zaključnih letnikov bodo pripravili in izvedli učne ure pri posameznih predmetih za dijake nižjih letnikov.	IKT tehnologija,
sestaviti merila za izbiro dijakov	(z boljšim učnim uspehom, zaključni letniki).				drugi učni pripomočki
učitelj – mentor	Usmerjevalci:				
dodelitev vlog	učitelji			Dijakom bomo dali možnost, da si sami izberejo temo.	
dijaki pokažejo pripravo	razredniki				
pregledati način izvedbe ure	knjižničarka			Dijake bomo strokovno usmerili, pomagali pri pripravi na učno uro, svetovali ...	
ocena, evalvacija ...	ravnateljica				
	vsi				

AKCIJSKI NAČRT 2

Zavod: Šolski center Ravne, SREDNJA ŠOLA RAVNE
Članice tima: Ivanka Stopar, Sabina Pačnik, Sonja Cank, Petra Kunc
Področje izboljšave: <ul style="list-style-type: none"> - širše: DRUGAČNI PRISTOPI K DELU, - ožje: SODELOVALNO UČENJE, MEDSEBOJNA UČNA POMOČ.
Naš cilj: <i>po potrebi pri razrednih ali rednih urah izpeljati uro medsebojne učne pomoči; tako bi spodbujali pozitiven odnos do učenja, pripomogli k boljšemu uspehu in višjemu nivoju znanja, spodbujanje solidarnosti med dijaki ...</i>
Zakaj smo to izbrali? <i>Na ta način lahko krepimo solidarnost med dijaki, pomagamo dijakom, ki snovi niso razumeli in si sami ne znajo pomagati; spodbujamo timsko delo, izmenjavo informacij, boljšo komunikacijo; želimo, da bi znanje postalo vrednota ...</i>
Kako bomo vedeli, da smo cilj dosegli? <i>Izvedli bomo ankete in intervjuje.</i>

POT DO CILJA					
KAJ?	KDO?	KDAJ?	KJE?	KAKO?	POGOJI?
Naloge, dejavnosti:	Izvajalci:	Čas:	Kraj:	Način:	Viri, sredstva:
ponovna, dodatna razlaga snovi	dijaki	pri razrednih urah	Srednja šola Ravne	delo v skupinah (dijak, ki obvlada določeno snov in ostali)	IKT tehnologija,
predpriprava na test	(z boljšim učnim uspehom).	pri rednih urah	doma	delo v dvojicah	drugi učni pripomočki
ura utrjevanja	Usmerjevalci:	med odmori		skupine po predmetih, kjer so težave	
reševanje težavnih primerov	razredniki	pred in po pouku		rešitve lahko pregledajo prek spleta (skype, facebook, e-mail ...)	
urejanje zapiskov	nosilci predmetov				
pomoč pri domačih nalogah					
skupne vaje					
postopki reševanja					
krajša medsebojna preverjanja					

srednjimi šolami, tako pa smo bile edine, ostale udeleženke na Brdu so bile z osnovnih šol in vrtcev) ...

- ponosne smo na odziv sodelavcev, ker so zelo pohvalili našo organizacijo, motiviranost, strokovnost, aktivnost, odnos ipd.

DOSEŽKI V PROJEKTU S Poudarkom NA VIDIKU DIJAKA

Dan menjave vlog bomo izpeljali predvidoma oktobra ali novembra v šolskem letu 2015/16. Medsebojno učno pomoč smo izpeljali v aprilu in maju. Naredili smo analizo in ugotovili naslednje pozitivne vplive:

- pozitivna naravnost učiteljev in dijakov za drugačne pristope k delu;
- boljša motivacija, komunikacija, sodelovanje;
- veliko so se naučili;
- veliko dijakov je popravilo ali izboljšalo ocene;
- boljši učni uspeh;
- izboljšanje samopodobe dijakov;
- boljši odnosi med dijaki, medsebojna solidarnost, sklepanje prijateljstev;
- zadovoljstvo, hvaležnost, zavzetost, strpnost, dopolnjevanje ...;
- skupaj rešujejo probleme;
- iskanje pravih odgovorov;
- dijaki so dobro razumeli podano razlago s strani sošolca;
- utrjevanje znanja;
- večja aktivnost;
- spodbujanje timskega dela (mnogi dijaki pridejo bolj do izraza pri delu v skupinah);
- zanimive ure ...

Kako bomo poskrbeli za trajnost spremembe?

Ker bi radi, da bi obe dejavnosti postali trajni, se bomo potrudili in:

- nenehno spremljali napredek;
- dejavnosti bomo vnesli v letni delovni načrt;
- ravnateljica in tim bomo spodbujali učitelje k izvedbi v prihodnosti;
- odprti bomo za nove pobude in ideje, ki se bodo porodile ob izvajanju že obstoječih praks ...

SKLEPNA MISEL

Enostavnega odgovora na to, kako motivirati dijake ni. Verjetno je prvi

korak, da smo mi kot učitelji začeli bolj poglobljeno razmišljati o tem in iskati poti. Na naši šoli smo na tem področju naredili velik korak naprej. S pomočjo analize anket smo prišli do ugotovitev, da je naš trud že prinesel pozitivne učinke. Zadovoljni so bili tako učitelji kot dijaki.

Glavni dosežek pri tem projektu je pozitivna naravnost učiteljev in dijakov za drugačne pristope k delu. Postavili smo smernice za delo v prihodnje. Izpeljali smo akcijski načrt 2 – torej Medsebojno učno pomoč. Akcijski načrt 1 – Dan menjave vlog bomo zaradi organizacije izvedli predvidoma v novem šolskem letu (oktobra ali novembra). Upamo in mislimo, da bo tudi Dan menjave vlog dobrodošla sprememba, ki bo še bolj motivirala dijake za dobro delo in učenje.

Literatura

- Juriševič Mojca (2012) *Motiviranje učencev v šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Marentič Požarnik Barica (2003) *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
- Razdevšek Pučko Cveta (2002) *Motivacija in učenje/poučevanje (študijsko gradivo)*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Schiefele Ulrich (2009) Situational and individual interest. V: K. R. Wentzel

& A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school*, str. 197–222. New York: Routledge.

Motivacija za učenje (interno gradivo) (2015) Ljubljana: Šola za ravnatelje.